

Tv-debatten

Het is weer de tijd van de tv-debatten. Politici gaan voor de camera zogenaamd ‘in gesprek’ over hete hangijzers, milieu, integratie, de zorg, criminaliteit, enzovoort. Met een gesprek heeft het natuurlijk niet veel te maken. Het zijn toneelstukjes, ingestudeerde presentaties van tevoren bedachte argumenten en redeneringen. Het hoogst bereikbare in dit genre zijn pakkende oneliners en uitspraken die blijven hangen. Hoezeer de debatleiding ook probeert de sprekers te laten ingaan op elkaars betoog, ze gebruiken de hen toegemeten spreekruimte alleen om hun eigen visie naar voren te brengen. Waar je als kijker naar zit te kijken is de vaardigheid waarmee ze dat doen: blijven ze overeind in het aanvalsgeweld? Komen ze ontspannen en capabel over? En kun je tussen de regels iets opvangen van wat voor vlees je met iemand in de kuip hebt? Is het iemand bij wie je wilt horen of niet?

In alle handboeken valt te lezen dat het beste debat een dialoog is, een uitwisseling waar gezocht wordt naar verbinding en nuancering. Dat is op tv helemaal niet aan de orde. Daar gaat het niet om inzicht in een kwestie of afweging van gezichtspunten, maar om scoren en het overtuigen van de kijker. Een twistgesprek op tv gedijt niet bij het zoeken naar gezamenlijkheid. Integendeel, het gaat erom de ander neer te slaan, de letterlijke betekenis van ‘débattre’. En degene met de beste slag, de slimste, effectiefste debater wint.

Toch is het de officiële bedoeling van het tv-debat, dat wij, het kiezersvolk, zicht krijgen op de standpunten van partijen inzake moeilijke, beladen thema's. Maar dat krijgen we helemaal niet. Al die thema's zijn daar veel te ingewikkeld voor. Er zijn zoveel belangen, perspectieven, samenhangen bij in het spel, dat je die onmogelijk in een paar zinnen uit de doeken kunt doen. Laat staan dat duidelijk wordt wat een uitgebalanceerd oordeel erover zou inhouden. Daar is helemaal geen tijd voor. En het leidt tot saaie tv, waar iedereen bij in slaap valt. Dus gaat het over de verpakking, niet over de inhoud. Niet over wat er onder de motorkap van de auto zit, alleen de uitstraling en de lak. Niet over de technische gegevens, alleen het imago van de chauffeur. Dat zie je terug in het debat, daar vallen ze elkaar op aan, het is vooral een strijd om de beeldvorming.

Ik heb er wel bewondering voor, het is een grote kunst overeind te blijven in zo'n arena. Waar ik minder vrolijk van word is dat ons politieke bestel meer en meer in een mediocratie verandert. Alsof de beste acteur ook de beste politicus is, en het beste bestel het gevolg van het meest doortrapte spel. Waar dat toe leidt hebben we in Amerika gezien, politiek als klucht.